

maa tage sin Tilflugt til at nedsætte sine Skolepenge. Det ved jeg altsaa fra et enkelt bestemt Eksempel, fra en By af Mellemstørrelse, hvor der er en Latinskole og en privat Pigerealskole. Der har man tidligere i de to øverste Realklasser haft i Skolepenge 14 Kr. maanedlig pr. Elev. Men da nu Statsskolen giver Undervisning for 10 Kr. pr. Elev, hvad den sagtens kan gøre, fordi den har den store Støtte, maa Realskolen, for at kunne beholde sine Elever, ogsaa sætte sine Skolepenge fra 14 Kr. ned til 10 Kr. maanedlig for disse Klasser. 4 Kr. maanedlig udgøre 48 Kr. eller omtrent 50 Kr. aarlig, og hvis den private Skole altsaa skulde have Erstatning for det Tab, som den lider ved denne Konkurrence, vilde det blive pr. Elev i disse Klasser et Beløb paa c. 50 Kr.

En anden Bestemmelse, der vanskelig-gør eller snarere i Længden umuliggør Opretholdelsen af private Pigeskoler i Byer, hvor der er Stats-Almenskoler, er Bestemmelsen om Moderationen i Skolepengene for Søkende. Dette er ikke nogen ny Bestemmelse, men det ny fremkommer derved, at Statsskolen nu er aaben baade for Dreng og Piger. Jeg taler slet ikke om den pædagogiske Side af denne Sag, jeg erkender, at jeg deri ikke er tilstrækkelig sagkyndig, og jeg skal udtale, at i det store og hele har den Forandring, der er sket ved Almenskoleloven, pædagogisk set, min Sympati. Jeg er som Fader til et skolesøgende Barn glad ved den. Men dette med Moderationen betyder altsaa, at naar man har to Sønner og to Døtre, der søge Skole, faar man, hvis man sætter dem i Fællesskolen — og det ganske bortset fra Skolepengenes Størrelse — det tredje Barn, den første Pige, til $\frac{1}{2}$ Pris, det fjerde Barn, den anden Pige, gratis. Saaledes som de menneskelige Forhold ere, betyder det, at den Pige-Særskole, som findes i samme By, vil miste en hel Mængde Elever, fordi naar Brødrene og Søstrene gaa i den samme Skole, saa kunne Søstrene komme gratis eller næsten gratis i Skole. Jeg skal nu sige, at jeg i det hele taget er sympatetisk stemt overfor Fællesskolen. Men det er dog et Spørgsmaal, om det er rigtigt allerede nu at indrette sig saaledes, at Særskolen styrter sammen af sig selv, at den ikke økonomisk kan bestaa. Dersom man vil have et Vidnesbyrd om Fællesskolens Overlegenhed over Særkønsskolen, kan man ikke faa det paa den Maade, at man giver Fællesskolen et saa stort Forspring i Konkurrencen, da maa man indrette For-

holdene nogenlunde lige. Men man hindres her ved en Bestemmelse i selve Loven om Almenskoler.

Saa er der et tredje Punkt, som man fra den private Skoles Side beklager sig over, og det er det, som ogsaa den foregaaende ærede Taler talte om, at det fra den højtærede Kultusministers Side forlanges, at i de kommunale Mellemkoler skal der gives gratis Undervisning, saavidt jeg forstod, indtil 14 Aars Alderen. Det vil medføre, at der ikke kan bestaa private Mellemkoler i de paagældende Byer. Den højtærede Kultusminister stillede sig i al Almindelighed sympatetisk overfor Privatskolerne og udtalte, at man burde tilvejebringe Betingelser for, at de kunde bestaa, men det turde dog være klart, at en Konkurrence mellem en Skole, der giver helt gratis Undervisning, og en Privatskole, der for den overvejende Del skal bæres af Skolepengene, uundgaaeligt, bortset fra saadanne ganske særlige Tilfælde, hvor en stærk religiøs Bevægelse bærer den private Skole oppe, altsaa under almindelige normale Forhold, vil falde saaledes ud, at den private Skole bukker under. Man vil maaske sige: Ja, men det er en demokratisk Ordning. Det vil jeg ikke benægte, men jeg vil benægte, at det skulde være den eneste mulige demokratiske Ordning. Det, der sker, naar man giver gratis Undervisning, altsaa højere Undervisning, Realundervisning, for alle Børn indtil 14 Aars Alderen, er altsaa, at man betaler, hvad Skolen koster, ikke blot for de fattige, men ogsaa for de jævnt vel stillede og for de enkelte rige. Det kunde dog siges, at dersom man beholdt passende Skolepenge for dem, hvis Forældre have Raad til at betale, og anvendte en Del af det saaledes indkomne Beløb, for ikke at sige det hele, til Stipendier for de Børn, hvis Forældre ikke kunde betale, vilde man faa et endnu mere demokratisk Resultat, og det vilde være en demokratisk Ordning, som ikke tilvejebragtes paa Frihedens Bekostning.

Fremdeles beklager man sig over og fremhæver som et Punkt, der gør det umuligt for de private Skoler at konkurrere med Statens lærde Skoler, at der er indrettet en Optagelsesprøve ved Gymnasiet for de Børn, som komme fra de private Skoler. Dette vil kunne benyttes og bliver benyttet af nidkære Statslærere som et Middel, der — bortset fra de økonomiske Bevæggrunde — kunde opmuntre Forældrene til at sætte deres Børn i den offentlige Middelskole fremfor i den pri-